

О Б Щ И Н С К И П Л А Н

З А Р А З В И Т И Е Н А

О Б Щ И Н А Г Р А М А Д А

2007г. – 2013

Приет от ОбС- Грамада с Решение №176 / 21.10.2005г.

1. УВОД

Настоящият общински план за развитие на община Грамада е изготвен в съответствие с изискванията на Закона за регионалното развитие/ обн.в ДВ, бр.14 от 20.02.2004г. / и е неразделна част от единната национална система за планиране на ниво " община ".

Намира се в съгласуваност и съподчиненост с областната стратегия за развитие и регионалния план за развитие на Северозападен район за планиране. Има средносрочен обхват на действие от 2007- 2013г. и цели да подпомогне местната власт в процеса на присъединяване на България към структурите на Европейския съюз.

При разработването на плана са взели участие всички общински институции, формиращи облика на общината. При изготвянето на плана, работните групи се ръководеха от следните принципи:

- публичност;
- съгласуваност и съподчиненост с областната стратегия за развитие на област Видин, регионалния план за развитие на Северозападен район за планиране и националния план за развитие;
- спазване на методическите указания за разработване на ОПР на МРРБ.

Очакванията на общинската администрация, участвала в изработването на ОПР са свързани с ясното разбиране, че пътят за постигане на по-високо качество на живот и по-добро благосъстояние на хората от община Грамада, минава през разумното и по-ефективно оползотворяване на природните дадености/ земята / на базата на ясно очертана стратегия и програма за развитие.

1. Анализ на ситуацията

1.1 Географско положение и природни дадености/ ресурси / на община Грамада

Община Грамада е разположена в Северозападната част на РБългария, в централната част на област Видин. Граничи с общините Кула, Макреш, Димово и Видин. Състои се от 8 населени места- гр.Грамада и селата Тошевици, Бранковци, Медешевци, Милчина лъка, Бояново, Водна и Срацимирово.

Територията на общината е 184.2 кв.км. Относителният дял спрямо територията на област Видин е 6%.

Общинският център- гр.Грамада, отстои в разстояние до:

	гр.Видин	гр.Кула	грДимово	гр.Белоградчик	грСофия	Връшка чука	гр.Зайчар Сърбия
гр.Грамада	30км.	17км.	24км.	48км.	200км.	22км.	32км.

Средната надморска височина е 210м.

Общият селскостопански фонд е 136 664 дка. Горската територия- 37 985

дка.

Релеф и води- типичен за Предбалкана- равни терени с дълбоки долини, прорязани от реките Видбол, Корманица, Грамадска река и Ясова бара.

Почви- преобладава излужен чернозем, както и сиви горски почви.

Климат- умереноконтинентален, характерен със студена зима и горещо лято. Засушаванията са характерни за района. Средногодишните валежи са 550-600 л.кв.м. Преобладават западни и северозападни ветрове.

Растителност и гори- преобладават широколистни гори- дъб, бук, габер и в по- минимални площи иглолистни видове- бор, ела.

Животни и птици- най- разпространени са дивата свиня, елен, сърна, лисица, заек, както и яребица и фазани.

Векове наред благоприятното съчетание на природни дадености и географското положение на Грамада допринасят за формирането на поминък и селище, чиито традиции съхраняваме с над 525 годишна история.

1.2 Демографска характеристика

Населението на община Грамада към 08.02.2005г. е 2527 души с постоянен адрес и 2586 души с настоящ адрес.

Общината е на 8 място в областта по брой на население с относителен дял 2%. Гъстотата на населението е 14 жители/ кв.км.

През последните години се наблюдава трайна тенденция на намаление на населението в общината.

Негативните демографски процеси се обуславят от два аспекта:

1. Съотношението между новородени и починали граждани.
2. Съотношението между заселени и изселени граждани от общината.

Състоянието по първия аспект по години и населени места е отразено в таблица 1.

населено място	2001		2002		2003		2004		общо за периода	
	р	п	р	п	р	п	р	п	р	п
Грамада	15	69	10	40	11	47	10	33	46	189
Бранковци		7		8		13		2		30
Водна /Бояново/		6		4		11		2		23
Медешевци		3		7		5		6		21
Милчина лъка		3		4		9		2		18
Срацимирово		3		8		7		3		21
Тошевци		23		16		15		7		61
Общината	15	114	10	87	11	107	10	55	46	363

р- родени

п- починали

Състоянието по вторият аспект за анализирания период е видно от таблица 2:

година	заселени в общината/брой/	изселени от общината/брой/	механичен прираст
2001г.	129	210	- 81
2002г.	43	121	-78
2003г.	67	88	-21
2004г.	47	123	-76
общо за периода	286	542	-256

Тук трябва да се отбележи, че съществува тенденция на заселване на граждани / предимно в пенсионна възраст /, които нямат адресна регистрация в съответното населено място. За цялата община техният брой е около 250 човека.

В общинския център гр.Грамада живее 72.3% от населението на общината. Общият брой на домакинствата е 1322. Възрастовото разпределение на населението е следното: таблица 3

	всичко	под 7г.	7- 14г.	14- 18г.	18-58г. жени	18-63г. мъже	над58г жени	над63г мъже
с.Бояново	15	0	0	0	0	0	10	5
с.Бранковци	182	0	0	0	12	32	83	55
с.Водна	72	0	0	0	8	4	37	23
гр.Грамада	1870	73	103	71	405	524	402	292
с.Медешевци	90	0	0	0	2	10	48	30
с.Милчина лъка	61	0	0	0	3	9	32	17
с.Срацимиро во	55	0	0	0	3	11	25	16
с.Тошевци	241	12	5	7	36	51	72	58
ОБЩО	2586	85	108	78	469	641	709	496

Разпределението на населението според показателя " трудоспособна възраст" е следното:

- под трудоспособна възраст 271бр. - 10.5%
- в трудоспособна възраст 1110бр. - 42.9%
- в над трудоспособна възраст 1205бр. - 46.6%

От направения анализ на възрастовата структура на населението е видно, че хората в трудоспособна възраст са 42.9%, а в нетрудоспособна възраст са 57.1%. От този анализ може да се направят и изводи какво е състоянието на общинската икономика.

2.3 Общинска икономика

Структурата и развитието на икономиката в община Грамада се определя от природните дадености и създадените традиции. Водещи отрасли са :

- селското стопанство
- търговия и услуги
- хранително- вкусовата промишленост в сверата на малки семейни предприятия.

След преминаването на страната към пазарно стопанство, се закриха някои промишлени производсва като: цех на телефонен завод гр.Белоградчик, цех по

металообработване в ТПК "Т.Хаджииски", Дърводелски цех и шивашки услуги в същото ТПК. След приватизирането, "Птицекомбинат Върголия" прекрати своята дейност.

Като ново производство се строи предприятие в сферата на хранително-вкусовата промишленост.

Водещо място в структурата на общинската икономика заема селското стопанство. С Постановление на МС, община Грамада е определена като община в изостанал селски район. Основни причини за това са чувствителния спад на селскостопанска продукция през последните 10-15г. След възстановяване на собствеността на земята възможностите за прилагане на съвременните земеделски технологии отпаднаха. Унищожи се базата за развитие на модерно животновъдство.

Община Грамада разполага със 114 125дка. обработваема земя, която е възстановена на собствениците. Раздробена е на малки парцели и не позволява вкарването на модерна техника и развитието на модерно земеделие.

Преобладаващите категории земя в общината са III и IV категория. Средната площ на възстановен имот е 714дка. Продължаващата делба на наследствени имоти води до намаляване на средната площ на имотите. Това не може да бъде компенсирано от твърде слабото окрупняване на земята чрез замени и закупуване. Причина за това е, че пазарът на земеделска земя в общината, както и за цялата страна не е развит. Около 35% от обработваемата земя не се използва. Причини за наличието на пустеещи земи са:

- раздробени имоти, като резултат от възстановяване на собствеността;
- голям брой собственици на един имот;
- собствениците живеят извън населеното място, където са им имотите;
- нисък размер на рентата или никаква, плащана от арендатори и кооперации;
- липса на финансови средства у земеделските производители;
- липса на комасация
- демографски проблем- обезлюдяване на населените места.

Поради горепосочените причини не се използва пълноценно мелиоративният фонд, който е полуразрушен, не се поддържа и тенденцията продължава. Опитите да се създаде водно сдружение не се увенчаха с успех, поради наличието на много собственици, които не могат да се организират, тъй като живеят в цялата страна, дори и в чужбина.

Основни форми на стопанисване на земеделските земи са:

- частни кооперации;
- земеделски фирми;
- арендатори;
- частни семейни стопанства;
- лични стопанства.

Основни култури, които се отглеждат с успех на територията на общината са зърнените култури, трайните насаждения, в т.ч. лозарство и овощарство и зеленчукопроизводството- предимно домати.

Перспективите за развитието на земеделието се заключават в преодоляване на неговата разпокъсаност, комасация на земята, създаването на сдружения, възстановяване на мелиоративния фонд, вкарване на нови високодобивни сортове, вкарване на модерна техника.

Традиционен отрасъл на община Грамада е животновъдството. След възстановяване на собствеността на земята се закриха животновъдните ферми. В момента с животновъдство в общината се занимават отделни семейства. Отглеждат се предимно говеда, овце, кози, свине и птици. Продукцията е предимно за задоволяване на личните нужди на стопаните и по-рядко се предлагат на пазара. Поради ниските изкупни цени на животинската продукция, интересът на производителите е нисък.

Пътищата за стабилизиране на животновъдството следва да се търсят в създаването на по-крупни ферми, с което се постига по-висока технологична обезпеченост, по-добри условия за ветеринарно обслужване, по-добро качество на животинската продукция. Необходимо е създаването на малки и средни предприятия за преработка на животинската продукция.

Сравнително добрите условия за развитието на зърнено-фуражното производство в общината, предполагат и добри условия за развитие на говедовъдството, свиневъдството. Оттук се налага и нуждата от малки и средни за преработка на фуражите.

Особено внимание като отделен въпрос е необходимо да отделим на напоителната система в общината, която е един от ключовите въпроси за икономиката на общината. Структурата на засяване през последните години е такава, че по-голяма част от годните площи за напояване се засяват със зърнено-житни култури, които не се напояват. Трудностите при реализацията на продукцията от зеленчуци, ниските изкупни цени и липсата на преработвателни предприятия за консервиране, не позволяват да се разгърне по-мощно зеленчукопроизводство.

Имайки предвид спецификата на поливното земеделие в общината, икономическата действителност, основните приоритети в бъдещата рехабилитация и модернизация с цел перспективно развитие на напоителната система в общината, от техническо и организационно естество са:

1. Възраждане на поливното земеделие чрез предоставяне за безвъзмездно ползване на хидромелиоративните фондове на бъдещите сдружения за напояване. Това е уредено в Закона за сдруженията.
2. Да се изгради закрыта канална мрежа, недопускаща загуба на вода и достъп до всеки собственик с измерване на водата.
3. Да се възстановят бракуваните и занемарени напоителни системи.

SWOT- Анализ на общинската икономика

СИЛНИ СТРАНИ	ВЪЗМОЖНОСТИ
-подходящ умереноконтинентален климат -подходящи почви за земеделие -богат опит в земеделието -добра напоителна система -опит в животновъдството -подходящ сградов фонд за развитие на хр.-вкусовата промишленост -сградов фонд за изграждане на малки и средни предприятия	-развитие на земеделие -ефективно използване на земята -опитни кадри, трудов потенциал -създаване на водни сдружения -развитие на говедовъдство, овцевъдство, свиневъдство -месопреработка, фуражна промишленост -откриване цехове за услуги, шивашки цехове и др.
СЛАБИ СТРАНИ	ЗАПЛАХИ
-ниска рентабилност на земеделието	-трудно приспособяване към

<p>-ниски цени на селскостопанската продукция</p> <p>-няма модерни ферми и технологии за развитие на животновъдството</p> <p>-неконкурентноспособни малки и средни предприятия-финансово слаби</p> <p>-неизползване на напоителната система</p>	<p>европейските стандарти</p> <p>-загуба на интерес у производителите за развитието на земеделието и животновъдството</p> <p>-ликвидиране на напоителната система</p>
---	---

Силни страни:

- **Подходящ умереноконтинентален климат.** Климата позволява развитието на високопродуктивно земеделие и животновъдство.
- **Подходящи почви за земеделие.** Земеделските земи на територията на общината създават поминък и възможности за доходи на населението. Почвите са с високо хумотно съдържание.
- **Богат опит в земеделието.** Уникалните условия за развитие на земеделието са създали традиции и опит в населението от района за отглеждането на зърнено-фуражни култури. Същите формират неговия поминък.
- **Добра напоителна система.** Наличието на водни басейни в близост до района на общината задоволяват напълно нуждите от вода за напояване на земеделските култури. Гравитачното напояване формира и по-ниски цени на 1куб.м.вода
- **Опит в животновъдството.** Отглеждат се предимно крави, телета, овце и свине. Животновъди със знания и традиции.
- **Подходящ сградов фонд за развитие на хр.-вкусовата промишленост.** Изградени цехове за месопреработка на база развито животновъдство, цех за преработка на плодове и зеленчуци, съобразено с производството в района, цех за фуражна промишленост
- **Сградов фонд за изграждане на малки и средни предприятия.** Налични сгради неизползвани в БКС ООД - Тошевици. Недовършена сграда за мелница на земеделската кооперация. Свободни сгради неизползвани в бившето МТС- Грамада.Неизползвана сграда на АПК Грамада

Слаби страни:

- **Ниска рентабилност на земеделието.** Раздробяването на земята с възстановяването на собствеността, възпрепятства вкарването на високопроизводителна техника, високите цени на торове, препарати, ГСМ, ниските спекулативни цени на земеделската продукция формират ниската рентабилност.
- **Ниски цени на селскостопанската продукция.** Многого прекупвачи и несъобразяване с разходите, направени при производството, формират произволните ниски цени.
- **Няма модерни ферми и технологии за развитие на животновъдството.** Животновъдните ферми в общината са изоставени и разрушени. Животните се отглеждат при домашни условия, което затруднява внедряването на модерни технологии. Единственото модерно

предприятие по птицевъдство на територията на общината е ограбено и разрушено. Селекционната дейност е прекратена.

- **Неконкурентноспособни малки и средни предприятия- финансово слаби.** Ниската покупателна способност на населението в района не дава възможност за развитието на малкият и среден бизнес. Произвежданата продукция трудно догонва стандартите и качеството на европейските стоки.
- **Неизползване на напоителната система.** Не се полагат грижи за подържането на мелиоративната система. Помпените станции в района са ограбени и разрушени. Поради тези причини много напоителни полета са бракувани и неподлежат на напояване.

Възможности:

- **Развитие на земеделие-** климатът и почвите, опита и традициите на местното население, позволяват за развитието на растениевъдството, овощарството и зеленчукопроизводството в района на общината.
- **Ефективно използване на земята.** За да се създадат условия за въвеждане на нови земеделски технологии е необходимо уедряване на земеделската собственост. Нужна е комасация на земята с участието на държавата.
- **Опитни кадри и трудов потенциал.** Нужна е подготовката на професионално подготвени кадри чрез системата на професионалното обучение. Това го изисква новата модерна селскостопанска техника, което ще подобри условията на труд на селскостопанските производители.
- **Създаване на водни сдружения.** Комасацията на земята ще създаде големи възможности за изграждане на водните сдружения с цел подържането и използването на създадения мелиоративен фонд и неговото възстановяване.
- **Развитие на говедовъдството, овцевъдството и свиневъдството.** това са традиционни сектори, които през последните години не се развиват достатъчно, поради слаба икономическа заинтересованост на животновъдите. Базата е унищожена и разграбена. Нова не се създава, поради липса на финансови средства. Нужно е технологично обновление, изграждане на модерна база, обединяване интересите на производителите на животинска продукция.
- **Месопреработка, фуражна промишленост.** На територията на общината има изградени мощности, но не са пуснати в действие по финансови причини. Тяхната реализация би довела до развитието на животновъдството и зърнопроизводството в района.
- **Откриване цехове за услуги, шивашки цехове.** Налични човешки ресурси има. Сградов фонд неизползван също има. Няма инвеститори.

Заплахи:

- **Трудно приспособяване към европейските стандарти.** Липсва информация за прилагането на европейските стандарти на производство и целите в малките и средни предприятия. Повечето от тях не разполагат с финансов ресурс за модернизиране на технологичната база, зада бъдат конкурентноспособни. Съществува опасност от закриване на някои

производства на фирмите в района на общината. Не се търси подкрепа на местната власт.

- **Загуба на интерес у производителите за развитието на земеделието и животновъдството.** Селскостопанския отрасъл търпи финансови загуби. Ако държавата не подпомогне селскостопанските производители, силно ще се ограничи развитието на отрасъла.
- **Ликвидиране на напоителната система.** Липсата на финансови средства в частните производители за поддържане на изградената база и неподсигуряване на бюджетни такива води в близките години до ликвидиране на изградената и полуразрушена напоителна система.

Изводи:

С най- голяма относителна тежест е реализацията " възможности- силни страни", което определя политиката за провеждане в икономиката на общината.

Като приоритет се очертава развитието на селското стопанство на база добрите природни дадености.

Водещо значение има зърно-фуражното производство и животновъдството.

Специални грижи следва да се положат за преработващите цехове на селскостопанската продукция- гаранция за затворен цикъл на селскостопанското производство.

Необходими са съвместни усилия от страна на местните власти и частните предприемачи за постигане на добри партньорски взаимоотношения.

2.4 Човешки ресурси

Население на община Грамада към 01.02.2005г.- 2586 жители

В общинския център живеят 1870 души- 72% от жителите

В останалите населени места/ с.Бранковци, с.Медешевци, с.Милчина лъка, с.Водна, с.Срацимирово, с.Тошевци / - 28%

2.4.1.Заетост

Заетостта се създава предимно от МСП. За последните две години значителен принос за увеличаване на заетостта в района има Националната програма " От социални помощи към временна заетост ", чрез която са осигурени 126 работни места.

ДЕЙНОСТ	НАСЕЛЕНО МЯСТО	БРОЙ ЛИЦА
Текуща поддръжка и почистване на пътища, улици и др.общ.терени, почистване на вътрешни помещения на читалища, книгохранилища и др. общ.сгради	Община Грамада	21
Охрана и поддръжка	Община Грамада	36
Домашен социален патронаж	Гр.Грамада	13

Поддръжка общ.сгради-община, читалище, СОУ, и ОДЗ	Гр.Грамада	4
Поддръжка на инсталации в сгради общ.собственост, ВиК, Ел., ОВ	Гр.Грамада	2
Социоконсултантски услуги	Гр.Грамада	3
Съдействие по програмите с наркомания и алкохолизъм	Гр.Грамада	1
Оказване на помощ при работа с ромската общност	Гр.Грамада	1
Аварийни групи към общината за действия при зимни условия	Община Грамада	45
Общ брой	Община Грамада	126

До настоящия момент броят на заетите в частните фирми, които са предимно в областта на търговията и хранително-вкусовата промишленост са около 85 броя.

В обществения сектор броя на заетите е около 140, а в областта на земеделието са 103бр.- регистрирани земеделски производители.

По статистически данни към настоящият момент структурата на заетостта по отрасли има следният вид:

Отрасъл	Брой заети
Селско и горско стопанство	113
Електро- и водоснабдяване	10
Търговия	55
Транспорт и съобщения	30
Образование	31
Здравеопазване и ветеринарна дейност	5
Други услуги и дейности	84

2.4.2 Безработица

Към 31.07.2005г. регистрираните безработни в бюро по труда гр.Грамада са 334 бр. Изменението от м.06.05г. към м.07.05г. е 8бр. повече през 07 месец.Равнището на безработица към м.06.05г.- 32,69%, към 07.05г.31,93%.

Регистрираните жени в Община Грамада са 15,63% от общия бр.регистрирани лица като преобладаващи са със средно и тези с основно и по-ниско образование.

Безработните младежи до 29год., регистрирани в БТ гр.Грамада са 57броя. Разпределението на безработните младежи по професионален признак и образование сочи, че тези без квалификация са- 76,52%, а специалистите имат относителен дял от 5,65%, а тези с работническа професия са с относителен дял 17,82%. С основно и по-ниско образование- 55,21%, с висше- 0,86%, а със средно образование- 43,91%.

Продължително безработните лица с регистрация в БТ гр.Грамада над 1 година са лица без специалност и професия , и с основно или по-ниско образование.

16,66% от регистрираните безработни са с намалена работоспособност-те са най-много във възрастовите групи от 40 до 50 години, 53,33% от тях са с основно и по- ниско образование.

Активни мерки за насърчаване на заетостта

За провеждане на активна политика и реализация на мерки на пазара на труда в региона са прокарани:

Проект" Гаранционен фонд за микрокредитиране "

Основна цел на проекта е създаване на нови работни места, чрез облекчаване на достъпа на малките и новоучредените предприятия, на физическите лица, желаещи да се занимават със собствен бизнес, до свободни финансови ресурси, необходими за развитие и разширяване на дейността им.

Национална програма" От социални помощи към заетост "

Основната цел на програмата е осигуряване на заетост и социална интеграция на дълготрайно безработните лица, обект на месечно социално подпомагане, чрез целево разкриване на работни места в общополезни дейности. Друга цел е облекчаване на трудната социална ситуация на хората, чийто близки са с трайни увреждания или тежко болни и се нуждаят от постоянни грижи. Програмата се финансира от Държавния бюджет, както и със средства осигурени от работодателите. През юли 2005г. по програмата в община Грамада са работили 116 лица.

Национална програма" Помощ при пенсиониране "

Основна цел на програмата е осигуряване на заетост и помощ за пенсиониране на безработни лица, на които не им достигат до 5год. трудов стаж за придобиване на пенсия, поради изслужено време и старост. През месеца са работили 5 лица.

Програма" Старт на кариера "

Основна цел на програмата е увеличаване на заетостта на младите хора чрез повишаване на пригодността им за заетост. Така се дава възможност на младите хора да започнат работа, непосредствено след дипломирането им.

Програмата се финансира от Държавния бюджет.

Обявена е нова процедура и се подават документи.

2.4.3 Образование и квалификация

На територията на общината има едно средно общообразователно училище в гр.Грамада и едно обединено детско заведение също в гр.Грамада.

Общият брой на учениците е 113бр. Всички паралелки са поднормативни.

Състоянието на училищната база е добра и отговаря на изискванията на контролните органи за провеждане на нормален учебен процес.

Кадровото обезпечение на училището е на много добро ниво. Общият брой на учителите е 13бр., от които 100% отговарят на нормативните изисквания за заемане на длъжността учител.

Съществува противоречие между добрата училищна база и големия процент на хора с основно и по-ниско образование. Необходими са мерки за постигане на по-голяма посещаемост на училището и на по-добра успеваемост. Възможно е организирането на програми в подходящи форми на обучение за възрастни, които да придобият съответната степен на образование.

Предприемачите в общината изпитват нужда от квалифицирани и добре обучени кадри- селскостопанските производители и земеделци имат нужда от квалифицирана работна ръка, която да умее да борава със съвременна селскостопанска техника.

Необходимо е изграждането на центрове за обучение на кадри извън училищата: Информационен център за малък и среден бизнес, Център за бизнес и информация. Трябва да се провеждат обучения в областта на информационните технологии, селското и горското стопанство.

2.4.4 Здравеопазване

Здравното обслужване на населението в общината се осъществява от лични лекари, които организират доболничната помощ. На територията на общината към настоящият момент има два действащи здравни кабинета и два действащи стоматологични кабинета. Обслужват се от квалифициран медицински персонал, който покрива всички нужди от мед.направления и специализирана помощ. Двата лични лекари, действащи на територията на общината са хора в пенсионна възраст, които трудно се справят със цялото население, включващо населението от 6 населени места в община Грамада. Налице е нужда от осигуряване на млади лекарски кадри, работещи в полза на населението. Основния въпрос, който предопределя развитието на общината е повишаване на раждаемостта. Тя може да се повиши при следните условия:

- създаване на икономически условия за осигуряване на работни места за всички хора в трудоспособна възраст;
- осигуряване на допълнителни средства за новородените, малките деца и учениците;
- съживяване на старите предприятия, създаване на нови при осигурени благоприятни условия за развитие.

Главна цел в системата на здравеопазването трябва да бъде съхраняването и разширяването на доболничната помощ в нашата община, като се разкриват нови клинични пътеки и се привлекат млади квалифицирани медицински кадри.

Заплаха за болничната помощ се явява политиката на МЗ за намаляване на броя на общинските болници и прекратяване на субсидирането им от държавния бюджет/ пациентите от община Грамада се обслужват предимно от МБАЛ - гр.Кула и гр.Видин, срещу които се провежда същата държавна политика /.

2.4.5 Култура, героизповедания, спорт

Върху културното развитие на община Грамада значение и влияние оказва 525 годишната история от основаването на Грамада, 125- годишната история от създаването на община Грамада и 30- годишната история от обявяването на Грамада за град/ 17.09.1974г./.

Културното развитие на общината в момента се съхранява от двете читалища, действащи на територията и:

- Читалище " Пробуда " гр.Грамада;
- Читалище " Просвета " с.Тошеви.

На 29.11.1909г. по инициатива на група учители било основано месното читалище с красноречивото име " Пробуда ". С много спадове, особено през 1919г. читалищната дейност се възвема, за да има в момента библиотека с фонд 26000 тома, заемна за деца, заемна за възрастни, читалня. Ежегодно библиотеката се посещава от около 460 читатели, на които се раздават 6-7 хиляди тома литература и периодични издания.В момента библиотеката разполага с един ежедневник, 8 седмични издания, 10 списания. Не са малко на брой и културните прояви, които организира библиотеката във връзка с бележити дати, годишнини и личности.

Много богата е празнично-обредната система в Грамада. Художествено пресъздадена, тя живее в училищните и читалищни празненства. в момента в ч-ще " Пробуда " функционират: група за автентичен фолклор, състав за художествено слово, детски театрален колектив, група за стари градски песни и една група за рок- балет.

Ежегодно ч-щето провежда следните традиционни празници: Бабин ден, Тодоров ден, Трети март, Лазаров ден, Великден, Ден на околната среда, 24 май, 1 юни- Международен ден на детето, ден на гр.Грамада и Традиционен Грамадски панаир, Коледа и Нова година и др.

В бъдеще предвиждаме дейността на ч-ще " Пробуда " да се развива в следните направления:

- да продължава организирането и честването на традиционните за нашето селище празници;
- воините слагат своя жесток отпечатък на разруха, инфлация и жертви. С 96 свидни жертви пред олтара на Отечеството, Грамада записва своето достойно място на активно участие в Балканската, Междусъюзническата, Първа и Втора световни войни. През 1994г. бе изграден инициативен комитет за построяване на паметник в градската градина с образа на скърбяща майка, сестра и любима и списък на загиналите патриоти. Средствата набрани чрез дарения се оказаха недостатъчни за отпочване на паметника. нека чрез реализирането на този проект се окажем достойни за великата саможертва на Грамадчани.
- Истински природен феномен за Грамада е " каменната гора "Чутурите" ". Чутурите са обявени за природна забележителност /Заповед № 37/ 11.01.1968г. / на Министерството на горите и горската промишленост. Нашата идея е тази " каменна гора " да се реставрира като се превърне в малък парк, за да го запазим и съхраним за идните поколения.
- Във времето на новите технологии, читалището и общината имат нужда от изграждането на съвременен Информационен център, който да бъде в услуга на гражданите от община Грамада.

Традиционното вероизповедание на територията на общината е християнското- Българска православна църква. В община Грамада е регистрирано Църковното настоятелство към храма " Св.Троица " гр.Грамада. Самият храм е порутен и зверски ограбен. Правят се постъпки за неговото реставриране.

Присъствието на спорта в живота на хората от община Грамада е осезателен. регистриран е ФК" Ботев " гр.Грамада, който участва в областната " А " група, която се състои от 12 отбора. Първенството за мъжете започва на 03.09.2005г. с домакински мач- гостува ни отбора на Орешец " ФК Венец ". Първенството за юноши старша възраст в областта ще се проведе в две районни групи по шест отбора.

Финансовото обезпечаване на отбора за участие в първенствата е поето изцяло от от Община Грамада. През лятото на 2005г. бе направен ремонт на съблекалнята и обновен терена. Материалната база, ползвана за развитието на спорта, е скромна- има още какво да се желае относно европейския облик на материално-техническата база за спорта в гр.Грамада.

СИЛНИ СТРАНИ	ВЪЗМОЖНОСТИ
1. Добре развита училищна и предучилищна мрежа 2. Добре съхранени културни традиции 3. Пълен обхват на учениците, подлежащи на задължително обучение в училище.	1. Развитие на спорта и разширяване на кръга от спортни дейности
СЛАБИ СТРАНИ	ЗАПЛАХИ
1. Голям ръст на безработицата 2. Недостиг на средства за издръжка на читалището	1. Загуба на трудови навици 2. Нискоквалифицирана работна ръка на пазара на труда

ИЗВОДИ:

С най-голяма относителна тежест е релацията " възможности- слаби страни ", което определя провеждането на концентрираща стратегия в сектора. Тревожна е тенденцията към спад в образователното равнище и квалификация на населението, което го прави неконкурентно на трудовия пазар и е причина за поддържане на високо ниво на безработица в Община Грамада. Особено внимание следва да се отдели на поминъка на населението в общината, като се подкрепят проекти и програми за насърчаване развитието на малкия и среден бизнес, екологично земеделие и животновъдство.

Нужна е по- ефективна инвестиционна политика в сферата на образованието, здравеопазването, културата и спорта.

2.5 ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

Състояние на пътната мрежа

През територията на общината преминават пътища от III и IV клас с обща дължина 68,8 км., разпределени както следва.

Вид на пътя	Обща дължина, км	Относителен дял в %
III клас	38,2	5,4
IV клас	30,6	4,4
Полски	636,6	90,2
Общо	705,4	

Третокласните пътища, които се поддържат от Областно пътно управление са три:

- път III – 141 – Кула – Грамада – Срацимир -/о.п. Видин – Димово/

- път III – 1413 – Грамада – п.к. Бояново – м. Ясовица – Синаговци – Дунавци/о.п. Видин-Димово/

- път III – 1411 – Кула – Грамада – Милчина лъка – Буковец – о.п. Видин.

Всички те се характеризират със :

- износена и деформирана пътна настилка
- лошо състояние на пътните инженерни съоръжения
- незадоволителна пътна маркировка

Изключение от това състояние правят част от пътя Кула-Грамада-Срацимир, който е частично асфалтиран и изкърпването на участъка Грамада-п.к. Бояново-Синаговци.

През периода 2004-2005 год. са усвоени 13 300 лева за ремонт и асфалтиране на път IV – 14007 III 1411 – Медешевци – 300 метра и 40 300 лева за път IV – 14121 – Грамада – Водна – 480 метра. Четвъртокласната пътна мрежа се нуждае от цялостно преасфалтиране. Община Грамада има одобрен проект по САПАРД на стойност 1 806 000 лева за подобряване на уличната мрежа в населените места, в които са включени за преасфалтиране улици с обща дължина 15 км. Изпълнението трябва да приключи през 2006 год. Средствата на общинския бюджет са крайно недостатъчни за поддържане на пътната инфраструктура, затова се разчита предимно на външни източници под формата на безвъзмездни помощи. Лошото състояние на настилката е предпоставка за ПТП и влошена градска среда. Общата дължина на пътната мрежа в общинския център – гр. Грамада е 43 км., които са в крайно тежко състояние.

Община Грамада се свързва с националната ж.п. мрежа чрез ж.п. гара Срацимир.

Състояние на водопроводната и канализационна мрежа

Община Грамада разполага със сравнително добре организирана водоснабдителна мрежа, която достига до цялото население. Всички населени места са водоснабдени. Има изградени и функциониращи 3 /три/ помпени станции. Проблемите за ритмичното водоснабдяване на гр. Грамада се решиха през 1998 год. с построяване на водопровода от ПС "Срацимир", от която през 2001 год. е извършено и допълнително водоснабдяване на гара Срацимир.

Обща характеристика на състоянието на водопроводната и канализационна мрежа до 2004 год.

- износена водопроводна мрежа, не отговаряща на съвременните изисквания
- до 50 % загуби на питейни води

- водопроводни аварии с повишена честота
- не са подменени изцяло безопасните за здравето азбестови тръби
- няма изградени пречиствателни станции за отпадни води
- недостатъчна изграденост на канализационната мрежа

През 2004 – 2005 год. започна интензивна работа за цялостна подмяна на водопроводната мрежа в гр.Грамада.Завършена е първата част на проект ”Водопроводна мрежа гр.Грамада II етап I част” към МОСВ – ПУДООС на стойност 119 520 лева, с която са подменени 4,1 км. от вътрешната водопроводна мрежа .За втората част на стойност 267 692 лева има подадена Молба и се чака одобрение за финансиране, с която по проект трябва да се подменят още 6 км. трасе.По проект от същото предприятие е завършена I –ва част на “Водопроводна мрежа с.Медешевци” на стойност 143 957 лева, с която са подменени 1350 м.с полиетиленови тръби. В момента се чака одобрение за финансиране на II – ра част на стойност 225 754 лева, с която по проект трябва да се подменят още 5,3 км. трасе.

За отвеждане на отпадните води в гр.Грамада е изграден колектор № 8 за бл.”27 апартамента” и СОУ ”Хр.Ботев”.Има проект за 850 000 лева към МОСВ – ПУДООС за “Дъждовна канализация гр.Грамада по ул.”Г.Димитров” и “6-те партизани””, който също чака одобрение за финансиране.Пред СИФ се кандидатства с проект “Комунално устройство и основен ремонт на ул.”П.Берон” на стойност 209 000 лева.Имаме одобрен проект по САПАРД на обща стойност 1 806 000 лева, в който е включена за канализация 550 м. от основна улица в гр.Грамада.

Телекомуникации

Телекомуникациите в общината са на сравнително добро ниво.Всички населени места в Общината са телефонизирани .В гр.Грамада и в 5 от селата са изградени ПТТ станции.Изградена е телефонна централа и мрежа за автоматично избиране от всички населени места.Има изградена и функционира кабелна телевизия и интернет клуб в общинския център.Има отлично покритие на мобилните оператори “M-tel” и “Globul”.

Електрификация

Всички населени места са електрифицирани със нормално подаване на ел.енергия.

В общината няма изработен подземен кадастър, което затруднява развитието и поддържането на подземната инфраструктура.

2.6 ОКОЛНА СРЕДА

Община Грамада обхваща обща територия от 184 314 дка.Добрите екологични показатели на общината се обуславят основно от два фактора:

- 20 % дял на горската територия от общата
- липсата на промишлени замърсители

Единственото предприятие, отделящо вредни емисии “БКС – Тошевци” – ЕООД не функционира от дълго време, поради което не са констатирани “неприятни миризми” .

Горския фонд /34 613 дка./ създава условия за поддържане на голямо разнообразие от животински видове.След промените в Закона за горите и навлизането на частния

сектор се създадоха предпоставки за незаконно изсичане, основно от безработни хора, търсещи препитание в продаването на дърва за огрев. В общината нямаме квоти за добив на защитени растения, определени от Закона за лечебните растения.

Основни заплахи са:

- Незаконно изсичане на горите
- замърсяване на въздуха от битова и стопанска дейност
- замърсяване на околната среда с битови отпадъци

Нямаме регистрирани почви и терени с тежки метали, пестициди, нитрати, нефтопродукти и други замърсители. Няма данни за вкислени почви, не се предполага, че след възстановяване собствеността върху земеделските земи, вследствие на ограничени финансови ресурси, се извършва едностранно торене с азотни изкуствени торове.

Анализът на зелената система показва, че има създадени 54 дка. зелени площи. Интензивно се поддържат 25 дка. Преобладаващи видове са липа, кестен, шестил и иглолистни видове. Около гр. Грамада има изградени крайселищни ландшафтни единици.

На територията на община Грамада няма защитени местности и природни забележителности. Единствено в процес на проучване е произхода на каменните образувания, т.нар. "Чутури", които представляват голям изследователски интерес, намиращи се в землището на гр. Грамада.

През територията на общината преминават 4 бр. реки. Грите основни водохранилища с площ от 300 дка. са: язовирите "Совата" и "Фарафун", които са общинска собственост. Същите са отдадени под наем, зарибени са и създават добри предпоставки за развитие на риболовен туризъм. Язовир "Божурица" е собственост на "Напоителни системи" – ЕАД – Видин, който също се използва основно за риболов и отдих. Слабо развитата промишленост обуславя и чистотата на тези водохранилища.

Всички населени места в общината са водоснабдени от местни водоизточници. Има изградени 4 /четири/ помпени станции, от които една не функционира. Питейната вода е с много добри качества, които редовно се следят от "ВиК" и "ХЕИ" – Видин. Количеството на питейните води е достатъчно за местните нужди. Големите загуби по старата водопреносна мрежа са причина за усилената подмяна на същата с нови полиетиленови тръби през последните 6 години. Можем да се похвалим, че бележим добър напредък в това отношение – особена в гр. Грамада и с. Медешевци, за които имаме одобрени и действащи проекти от Предприятието за управление на дейностите по опазване на околната среда, като половината от работата вече е извършена.

Канализационна мрежа има изградена частично в гр. Грамада, предимно за повърхности води – около 1,5 км, заустен в септична яма и изливащи се в река Грамадска, като показателите на отпадните води са в допустимите норми. В момента има одобрени проекти за финансиране по САПАРД и СИФ за изграждане на колектори по главните улици на гр. Грамада.

Организирано сметосъбиране в общинския град е имало до 30.06.2001 год. Годишното количество на отпадъци е около 560 кг. средно годишно на жител. От тях 97 % са органични – основно оборска тор и растителни отпадъци. Повечето от тях се извозват лично от жителите на нерегламентирани за това места. Проблема идва от това, че за всяко едно населено място има по едно определено за това сметище, което за някои от жителите се явява на голямо разстояние. На населението са раздадени 312 кофи за смет, които са амортизирани и крайно недостатъчни. В момента за събиране на отпадъци се раздават полиетиленови чували. Няма разделно събиране и обработка на твърдите отпадъци. В централната част са поставени еко кошчета за събиране на

отпадъците. Непрекъснато се търсят възможности за финансиране от фондовете на МОСВ. Предвижда се въвеждане на система за разделно сметосъбиране – първоначално в централната част на гр. Грамада, с тенденция тази практика да се прехвърли и в селата. Намалването на такса смет е допълнителен стимул за това. Таксата в момента за депониране е определена на 3 промила от имотната оценка на населението. Община Грамада е включена в Национална програма за поетапно закриване на 8 бр. нерегламентирани сметища с приложен график до 2007 год. Общинското сметище в местността “Кисиня” е предвидено за закриване през 2007 год. Същото е с площ от 3 дка. и е оградено и се запръства съгласно изискванията. Има капацитет за още 12 – 15 години.

SWOT- Анализ на инфраструктурата и околната среда

Силни страни	Възможности
<ul style="list-style-type: none"> - обособена шосейна инфраструктура - отлично развита телекомуникационна мрежа - наличие на местни водоизточници - много добри качества на питейната вода - изцяло изградена водопроводна мрежа - сравнително добро състояние на горите - богато биологично разнообразие - отлични качествени и количествени показатели на въздуха - липса на големи промишлени замърсители 	<ul style="list-style-type: none"> - подобряване състоянието на пътната мрежа в общината /САПАРД/ - цялостна подмяна на опасните за здравето водопроводни тръби /ПУДООС/ - прилагане на Програмата за опазване на лечебните растения - подобряване на системата за събиране и съхраняване на отпадъци - изграждане на канализационна мрежа по основните улици /СИФ, САПАРД/
Слаби страни	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> - незадоволително състояние на III-то класната пътна мрежа - много лошо състояние на пътната мрежа в населените места на общината - неизградена канализационна мрежа - частично амортизирана водопроводна мрежа - част от вътрешната водопроводна мрежа е с неекологичните азбестови тръби - недостатъчни ресурси за сметоизвозване в населените места - няма разработен подземен кадастър 	<ul style="list-style-type: none"> - закриване на ЖП гара Срацимир - липса на канализационна мрежа - слаб контрол от държавни органи по опазване на околната среда - неспазване на сроковете и изискванията за закриване на нерегламентираните сметища

Силни страни

- **обособена шосейна инфраструктура** – шосейната инфраструктура позволява достъп до всяко населено място. Поддържани са добре полските и горски пътища. Чрез ЖП гара Срацимир общината се свързва с републиканската ЖП мрежа.

- **отлично развита телекомуникационна мрежа** – всички населени места са телефонизирани. Във 5 от населените места има изградени ПТТ станции. Мобилните оператори имат добро покритие в населените места.

- **наличие на местни водоизточници** – това определя ниската цена на питейната вода и редовното водоподаване до населението в общината.
- **много добри качества на питейната вода** – три каптажа и един сондаж за подпочвени води.
- **изцяло изградена водопроводна мрежа** – това определя възможностите за отлични битови условия на населението.
- **сравнително добро състояние на горите** – определя богато разнообразие на дивеч и чистотата на въздуха в общината.
- **богато биологично разнообразие** – добри възможности за развитие на ловен туризъм.
- **отлични качествени и количествени показатели на въздуха** – определя добри условия за живот и развитие на селски туризъм.
- **липса на големи промишлени замърсители** - определя добри условия за живот и развитие на селски туризъм.

Слаби страни

- **незадоволително състояние на III-то класната пътна мрежа** – подмяна и ремонт на някои от техническите съоръжения и преасфалтиране на отделни участъци от път III клас.
- **много лошо състояние на пътната мрежа в населените места на общината** – необходими са много средства и усилия за подобряване на пътната мрежа, която не е ремонтирана по – вече от 20 – 25 години.
- **неизградена канализационна мрежа** – понижаване нивото на битовите условия за живот в общината.
- **частично амортизирана водопроводна мрежа** – води до чести аварии и големи загуби на питейна вода.
- **част от вътрешната водопроводна мрежа е с неекологичните азбестови тръби** – необходими са средства за подмяна на този вид тръби.
- **недостатъчни ресурси за сметоизвозване в населените места** – осигуряване на средства за подобряване качеството на третиране на битови отпадъци и организацията при извозването им, което ще намали безразборното изхвърляне на отпадъци.
- **няма разработен подземен кадастър** – създава трудности при съгласуването на различни видове проекти, свързани със засягането на подземната инфраструктура.

Възможности

- **подобряване състоянието на пътната мрежа в общината /САПАРД/** - създаване на лоби пред правителството за осигуряване на добро поддържане на пътната мрежа и непрекъснато търсене на нови възможности за това.
- **цялостна подмяна на опасните за здравето водопроводни тръби /ПУДООС/** - значителна част от вътрешната водопроводна мрежа.
- **прилагане на Програмата за опазване на лечебните растения** – общи усилия в тази насока, което ще доведе до утвърждаването на общината като зона на голямо разнообразие от такива растения.

- **подобряване на системата за събиране и съхраняване на отпадъци** – необходима е нова визия и подход по този проблем, като се ползва опита на напреднали общини.
- **изграждане на канализационна мрежа по основните улици /СИФ, САПАРД/** - необходимо е кардинално решение на въпроса за отвеждане на отпадните води.

Заплахи

- **закриване на ЖП гара Срацимир** – ще затрудни и значително ще понижи качеството на ЖП услугите на населението.
- **липса на канализационна мрежа** – ще утвърди имиджа на общината като едно непривлекателно място за чужди инвестиции.
- **слаб контрол от държавни органи по опазване на околната среда** – това създава условия за безразборно замърсяване, изсичане на горите и нерегулирано използване ресурсите на общината.
- **неспазване на сроковете и изискванията за закриване на нерегламентираните сметища** – ще създаде условия за безразборно замърсяване на ОС.

Изводи:

Силните страни са в сектор добри екологични показатели – гори, въздух, води, като трябва да се заложи на ефективното им рационално използване.

Основно внимание трябва да се отдели на слабостите в инфраструктурата и да се проведе агресивна политика по отношение на тези приоритети. като приоритети да се изведат :

- подобряване пътната мрежа в общината
- изграждане на канализация за отвеждане на отпадните води
- завършване реконструкцията на водопроводната мрежа
- създаване на система за депониране на битови отпадъци

2.7 Местно самоуправление

Общинският съвет Грамада се състои от 11 общински съветници, избрани от 4 политически партии или коалиции. От състава на съветниците са избрани 3 постоянни комисии- ПК по местно самоуправление, нормативна уредба, регионална политика в общината и екология; ПК по финанси и бюджет, стопанска дейност и общинска собственост; ПК по социална и духовна политика, здравеопазване, младежта и спорта.

Общинската администрация има 26 щатни бройки, разпределени структурно в две дирекции.

Нормативни документи на ОбС Грамада

ОбС Грамада в рамките на своите правомощия е приел следните правилници, наредби и програми:

- Правилник за организацията и дейността на ОБС и общинската администрация Грамада;
- Наредба №1 за опазване на обществения ред и чистотата в населените места;
- Наредба №2 за упражняване на правата за собственост от община Грамада върху общинската част от капитала на търговските дружества;
- Наредба за реда за организиране и провеждане на търгове и конкурси за разпореждане с общинско имущество на територията на община Грамада;
- Наредба за условията и реда за съставяне, изпълнение и отчитане на общинския бюджет;
- Наредба за реда за придобиване, управление и разпореждане с общинско имущество на територията на община Грамада;
- Наредба за реда и условията за настаняване под наем, стопанисване и продажба на жилища- частна общинска собственост на територията на община Грамада;
- Наредба за определянето и администрирането на местните такси и цени на услуги на територията на община Грамада;
- Правилник за дейността на Домашен социален патронаж;
- Програма за развитие на интеграционния процес на ромското малцинство в община Грамада;
- Програма за управление на отпадъците;
- Програма за опазване на околната среда;
- Общинска програма за закрила на детето.

УСТРОЙСТВО НА ТЕРИТОРИЯТА

Община Грамада включва 9 населени места, от които 1 град. Общината има общ устройствен план, който е неактуален и не съответства на визията и целите за развитие. Необходимостта от приемането на нов устройствен план произтича от:

- Разположение на мрежите и съоръженията на техническата инфраструктура на територията на общината и връзките им с териториите на съседните общини.
- Определяне на териториите публична общинска и публична държавна собственост
- Сложната структура на територията на общината: брой населени места, земеделски и горски територии, местни забележителности, нарушени територии за възстановяване.

Всички населени места имат разработени актуални Подробни устройствени планове. Град Грамада и с. Бояново имат разработени цифрови модели на Подробен устройствен план, което значително повишава качеството на услугите, извършвани от техническия отдел и значително съкращава времетраенето на издаване на съответните документи.

В съответствие със съвременните изисквания, тенденцията е разработване на такива цифрови модели за всички населени места в общината, което ще бъде заложено и в мерките и приоритетите на настоящия план за развитие.

Обобщен SWOT- Анализ
Община Грамада

Силни страни	Слаби страни
<ul style="list-style-type: none"> -Община Грамада разполага с подходящи климатични дадености, подходящи за развитие на земеделие и животновъдство -Подходящ сградов фонд за развитие на хр.-вкусовата промишленост -Подходяща напоителна система -Богато почвено разнообразие, подходящо за развитие на биологично земеделие и животновъдство -развита училищна мрежа -Самобитни културни обичаи и традиции -развита шосейна инфраструктура -много добри качества на питейна вода, местни водоизточници -Добра местна нормативна уредба -Приети стратегии и програми за развитие на общината 	<ul style="list-style-type: none"> -Упадък на селското стопанство -Липса на малки и средни предприятия -Ниска квалификация на кадрите -Голям ръст на безработица -Незадоволително състояние и недоизградена техническа инфраструктура -Лошо състояние на общинската пътна мрежа -Остаряла водопреносна мрежа, част от която е изградена с азбестови тръби -Няма организирано сметоизвозване -Няма изградени депа за рециклиране на твърдите и битови отпадъци -Няма изградена канализационна система -Лошо състояние на уличната пътна мрежа в населените места -слабо развита спортна и туристическа инфраструктура
Възможности	Заплахи
<ul style="list-style-type: none"> -Развитие на сел.стопанство и използване на природните додености на земята -Развитие на екологично земеделие и животновъдство -Подобряване образователното равнище и квалификацията на кадрите -Модернизиране и доизграждане системата на здравеопазването и спортната база -Изграждане на междуселски и междуобщински пътища -Изграждане на депо за ТБО и тяхното рециклиране -Изграждане на канализационна система -Подмяна на опасните за здравето азбестови тръби -Организиране на сметоизвозването в общината -Повишаване енергиината ефективност -Реконструкция на уличната пътна мрежа -Търсене на партньори -Изграждане на НПО 	<ul style="list-style-type: none"> -Понижен интерес на селскостопанските производители и замиране на отрасъла -Загуба на трудови навици -Ликвидиране на напоителната система -Трайна тенденция на намаление на населението в общината -Закриване на общообразователното училище

Изводи:

С най-голяма относителна тежест е релацията " възможности- силни страни ", което определя провеждането на агресивна стратегия. Изключителните природни дадености на земята са най-големия капитал на общината. Нейното разумно използване, съчетано с преработвателната промишленост е предпоставка за постигане устойчивост и балансираност в развитието на икономиката, изграждането на ново, по-високо качество на живот на населението в община Грамада.

Малкият и среден бизнес не достигнал до необходимото ниво на зрялост, за да може да преодолее технологичната си изостаналост, както и да се интегрират в местните и регионални сдружения на браншова основа.

Основно предизвикателство пред човешките ресурси през следващия десетгодишен период ще бъде образователните и квалификационни изисквания, съобразени с новите моменти на европейските изисквания. Значителна част от трудоспособното население не е подготвено за тези промени.

На дневен ред стоят инфраструктурни проблеми, касаещи водоснабдяване, канализация, благоустройство на улици, пътища и паркове.

Не са решени изцяло екологичните проблеми, с почистване на отпадните води, третирането на битовите отпадъци.

Голямо значение за постигането на устойчивост и успеваемост в развитието на общината имат публично- частните партньорства. Обединяването на интересите на обществеността и частния интерес е разумна и доказана форма за постигане на напредък.

4. Стратегия за развитие на община Грамада

Целите и приоритетите за развитието на община Грамада за периода 2007-2013г. са формулирани въз основа на анализа, настъпващите промени в страната и общината в процеса на интеграцията с ЕС и в съответствие с общинската политика и политиката на област Видин, Северозападен регион и страната, определени в съответните стратегически документи.

Целите и задачите са свързани с развитието и възстановяването на селското стопанство и преработвателната промишленост, като неразделна част от развитието на община Грамада, и от подобряване на жизнените стандарти на хората, чрез развита общинска инфраструктура.

Жителите на общината са за развитието на земеделието, животновъдството и преработвателна промишленост, защото смятат, че общинската територия разполага с много добри условия за тяхното развитие.

Въз основа на всичко това, визията за бъдещото развитие на община Грамада се дефинира както следва:

Община Грамада- общински център с добре организирана и развита междуселищна инфраструктура и икономика, конкурентноспособно селско стопанство, усъвършенствана преработка на селскостопанска продукция, стабилност на социалната сфера. Визията определя бъдещото устройство на територията и развитието на населението на община Грамада в следните преимуществени направления:

- Подобряване транспортната връзка между селата в общината, подобряване на уличната мрежа в населените места.

- Развитие на малкия и среден бизнес, въвеждане и използване на нови мощности и модерни информационни технологии.
- Създаване на конкурентноспособно и устойчиво земеделие. Изграждане на стокова борса, която ще даде възможност за по-бързата реализация на селскостопанската продукция на пазара. Възстановяване и развитие на традиционните за общината селскостопански производства като предпоставка за икономически просперитет /растениевъдство и животновъдство /.
- Развитие на преработвателната промишленост на селскостопанска продукция и производство на хранителни изделия за задоволяване нуждите на населението.
- Финансова стабилност на социалната сфера. Популяризирането на фондовете за социално, здравно и пенсионно осигуряване. Откриване на нови работни места, увеличаване на трудовата заетост.
- Подобряване благоустрояването на населените места в общината.

Постигането на визията ще стане в партньорство и с целенасочени действия, на основата на местни ресурси привличане на средства по националните и международни програми. Ще се осигури координация, ефективност и устойчивост в действията на всички институции, заинтересовани от развитието на общината и стремежа за повишаване качеството на живот на населените места в общината.

Тези главни направления, непосредствено произтичащи от визията на община Грамада имат дългосрочен стратегически характер и ясна социално-икономическа, културна и екологична идентичност. Същевременно те извеждат на преден план приоритетните общински политики, необходими за решаване на основните проблеми на населението, с оглед спецификата на неговите потребности, следователно:

- генералната основна цел на развитието на община Грамада за периода до 2013г. е подобряване на живота, постигане ръст на доходите и заетостта на населението и превръщане на община Грамада в екологично чиста територия с добре устроена жизнена и бизнес среда.

Същевременно генералната цел служи като база за формулиране на стратегическите цели през периода 2007-2013г. Те са следните:

ЦЕЛ 1.: Осигуряване на висок жизнен стандарт на населението, чрез повишаване заетостта му в селскостопанското производство, изграждане на затворени цикли и превръщане на община Грамада в утвърден селскостопански център с национално значение, с ефективно работеща преработвателна промишленост, високоефективно земеделие, модерно животновъдство със стремеж за увеличаване вътрешното потребление и експорт на произведената продукция

ПРИОРИТЕТ 1.1.: Подобряване на условията и възможностите за развитие на селскостопанското производство, стимулиране на предприемачеството в отрасъла и привличане на инвестиции.

Мярка 1.1.1.: Уедряване на земеделските площи, чрез различни форми на сдружения и комасация.

Мярка 1.1.2.: Създаване на преработвателни комплекси на местно ниво за гарантиране реализацията на произведената продукция.

Мярка 1.1.3.: Изграждане на сдружения на ниво съседни общини за поддръжка и рехабилитация на съществуващите хидромелиоративни съоръжения, както и изграждане на нови такива.

Мярка 1.1.4.: Създаване на технически центрове за диагностика, технически прегледи и ремонт на селскостопанската техника и инвентар на ниво съседни общини.

Мярка 1.1.5.: Подкрепа на традиционни и нови производства, чрез преференциално финансиране.

Мярка 1.1.6.: Утвърждаване на съществуващите и създаване на нови браншови организации на производителите и преработвателите, с цел защита и гаранции за реализиране на продукцията при гарантирани минимални цени.

Мярка 1.1.7.: Утвърждаване на съществуващите и подобряване на условията на местните тържища и пазари за реализиране на продукцията от селскостопанското производство.

Мярка 1.1.8.: Създаване на условия и подкрепа на инициативи за създаване на затворени цикли произвеждане – преработване – реализация на краен продукт на пазара.

ПРИОРИТЕТ 1.2.: Внедряване на високоефективни и нови технологии, сортове и породи в селското стопанство и неговото обвързване със съвременните възможности за използване на информационните технологии.

Мярка 1.2.1.: Осигуряване на навременна и компетентна технологична и пазарна информация за селскостопанските продукти и методично обучение.

Мярка 1.2.2.: Въвеждане на европейски принципи, изисквания и добри практики в контрола, управлението и търговията на селскостопански продукти.

Мярка 1.2.3.: Изграждане на система за ефективен и своевременно контрол на качеството на внедрените породи и сортове.

Мярка 1.2.4.: Създаване на местен общински център за превенция и лечение на съществуващите и внедрени животински видове.

ЦЕЛ 2.: Превръщането на община Грамада в съвременно и привлекателно място за живот с изградена транспортна, комунално-битова, комуникационна и енергийна инфраструктура.

ПРИОРИТЕТ 2.1.: Развитие на пътната, енергийната и съобщителната инфраструктура.

Мярка 2.1.1.: Доизграждане, ремонт и рехабилитация на транспортната инфраструктура – междуселищни пътища, пътища до съседни общини, вътрешна мрежа, пътища до водни и туристически обекти.

Мярка 2.1.2.: Изграждане на бърза, надеждна и безопасна транспортна връзка с общински центрове, републикански и железопътни пътища.

Мярка 2.1.3.: Рехабилитация и модернизация на съществуващата енергийна инфраструктура, въвеждане на енергоефективни технологии и възобновяеми енергийни източници.

Мярка 2.1.4.: Извършване на обследване за енергийна ефективност, сертифициране и саниране на обществено-значими сгради.

Мярка 2.1.5.: Развитие на съществуващата телекомуникационна мрежа и привеждането ѝ във вид отговарящ на съвременните условия и позволяващ достъп до глобалната мрежа на всеки значим обществен субект.

Мярка 2.1.6.: Изработване и осигуряване на актуални цифрови модели на Подробен устройствен план за всички прилежащи населени места.

ПРИОРИТЕТ 2.2.: Подобряване на комунално-битовите условия за живот в общината.

Мярка 2.2.1.: Доизграждане, реконструкция и обновление на амортизираната водоснабдителна и водопреносна мрежа и търсене на възможности за използване на нови и алтернативни водоизточници.

Мярка 2.2.2.: Изграждане и довършване на системата за отвеждане, пречистване и заустване на отпадните и повърхостни води.

ЦЕЛ 3.: Изграждане на стабилна и прогресивно развиваща се социална инфраструктура.

ПРИОРИТЕТ 3.1.: Повишаване и стабилизиране на трудовата заетост.

Мярка 3.1.1.: Постоянно участие в програмите за временна заетост, създаване на мотивация за труд и обучение на участниците и търсене на нови, алтернативни и постоянни форми на заетост.

Мярка 3.1.2.: Институционална подкрепа на работодатели, разкриващи временни и постоянни работни места и осигуряване на подходящи програми за обучението им по разработване на проекти за усвояване на средства от различни видове донори.

Мярка 3.1.3.: Непрекъснато участие в обучителни семинари, програми и курсове.

ПРИОРИТЕТ 3.2.: Изграждане на високоефективна и общодостъпна система за здравно обслужване на населението и създаване на условия за повишаване качеството на съществуващата.

Мярка 3.2.1.: Рехабилитация на съществуващия сграден фонд на лечебните заведения и привеждане на материално – техническата им база в съответствие със съвременните изисквания.

Мярка 3.2.2.: Изграждане на необходимата база и създаване на нормални условия за живот на самотно живеещи стари хора.

Мярка 3.2.3.: Закупуване на собствен оборудван медицински автомобил за Спешна помощ, който да обслужва населението на общината.

Мярка 3.2.4.: Рационално използване на превенцията и профилактиката, като ефективна мярка за борба със злокачествените и други заболявания.

ПРИОРИТЕТ 3.3.: Привеждане на местната образователна система в съответствие с потребностите на местната икономика и създаване на условия за привличане на контингента от ученици от съседни общини.

Мярка 3.3.1.: Поддържане, подобряване и увеличаване на материално-техническата база на учебните заведения в общината и създаване на нормални условия за придвижване и достъп на учащите в тях.

Мярка 3.3.2.: Съвместно със съседни общини да се определи местоположението и се създаде професионално училище за нуждите на местната икономика и селско стопанство.

Мярка 3.3.3.: Създаване на условия за въвеждане на и прилагане на съвременни информационни технологии в образователната система и достъп до глобалната мрежа.

Мярка 3.3.4.: Подобряване на работната среда в учебните заведения и създаване на привлекателни условия на труд за задържане и привличане на отпаднали деца от учебния процес.

ПРИОРИТЕТ 3.4.: Съхранение и опазване паметниците на културата, историческото и архитектурно наследство и културно-битовите традиции.

Мярка 3.4.1.: Осигуряване на средства , чрез изготвяне на проекти за възстановяване, рехабилитация и изграждане на паметници на културата, църкви, както и за дейности по опазване на природни забележителности и археологически разкопки.

Мярка 3.4.2.: Съхранение и поддържане на традициите, свързани с бита и културата на местното население – организиране на етно-изложби, фолклорни фестивали и концерти.

Мярка 3.4.3.: Осигуряване на средства за рехабилитация и ремонт на обществените сгради, свързани със съхранението на културно-историческото наследство – читалища, музеи, кино-салони, клубове на пенсионери и инвалиди и др.

Мярка 3.4.4.: Осигуряване на достатъчно средства за опазване на съществуващия библиотечен фонд и непрекъсната актуализация и закупуване на нови томове.

ПРИОРИТЕТ 3.5: Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова инфраструктура и база за активен отдих, туризъм и спорт.

Мярка 3.5.1. Поддържане на съществуващи и изграждане на нови съоръжения, бази и обекти за масов спорт.

Мярка 3.5.2. Възстановяване на съществуващата леглова база и изграждане на хотелски комплекс.

Мярка 3.5.3. Рехабилитация, обновление и естетизиране на централната градска част на гр.Грамада и изграждане на достъпна среда до значими обществени сгради, паркове за отдих за хора с трайни увреждания.

ЦЕЛ 4: Създаване на благоприятни условия за привличане на чуждестранни инвестиции, увеличаване на туристическия поток в общината и развитие на селски туризъм.

ПРИОРИТЕТ 4.1.: Извършване промоциране на община Грамада пред потенциални инвеститори.

Мярка 4.1.1.: Създаване и непрекъснато обновяване интернет страницата на община Грамада.

Мярка 4.1.2.: Изготвяне, отпечатване и разпространяване на рекламни материали за общината.

Мярка 4.1.3.: Изготвяне и осъществяване на съвместни проекти с чуждестранни общини и въвеждане на техния опит и добри практики в различни сфери на обществения живот.

ПРИОРИТЕТ 4.2.: Създаване на благоприятни условия за развитие на селски, риболовен, ловен и др.видове туризъм в община Грамада.

Мярка 4.2.1.: Подобряване и развитие на материално-техническата база, необходима за развитието на туризма в общината.

Мярка 4.2.2.: Разработване на програми и проекти, свързани с туризма.

Мярка 4.2.3.: Стимулиране и поощряване на частната инициатива в сферата на туризма.

Мярка 4.2.4.: Изграждане на инфраструктура и комуникации, необходими за достъп и преминаване през туристически обекти, природни забележителности, водни обекти, манастири и включване на община Грамада като част от дестинацията Видин-Грамада-езеро Рабиша-Белогарадчик.

Мярка 4.2.5.: Изграждане на туристически информационен център в общината.

Мярка 4.2.6.: Разработване на програми и проекти, подпомагащи развитието на туризма.

Мярка 4.2.7.: Търсене на нови възможности за побратимяване с общини от други държави членки на ЕС.

ЦЕЛ 5: Опазване и подобряване състоянието на околната среда, в съответствие с европейските стандарти.

ПРИОРИТЕТ 5.1.: Осигуряване на безвредно и безопасно третиране на битови и производствени отпадъци.

Мярка 5.1.1.: Включване на община Грамада в цялостната регионална система за събиране и третиране на отпадъци, чрез ликвидиране на нерегламентирани сметища и изграждане на общинско депо.

Мярка 5.1.2.: Въвеждане на технологии за рециклиране и произвеждане на енергия от преработването на отпадъците.

Мярка 5.1.3.: Създаване на система за разделно събиране на отпадъците и редовното им извозване до регионалното сметище и подобряване на пътната инфраструктура до същото.

Мярка 5.1.4.: Редовно запръстяване на депата за битови отпадъци и създаване на система за контрол относно безразборното изхвърляне на същите.

ПРИОРИТЕТ 5.2.: Повишаване качеството и осигуряване на достатъчно количество питейна вода.

Мярка 5.2.1.: Ремонт и подмяна на амортизираната водопроводна мрежа.

Мярка 5.2.2.: Изграждане на пречиствателни съоръжения за битови отпадни води.

Мярка 5.2.3.: Поддържане на постоянен дезинфекционен процес на питейната вода.

Мярка 5.2.4.: Осигуряване на условия и стимулиране на частните стопани за безопасно приложение на пестициди около питейните водоизточници.

Мярка 5.2.5.: Институционална подкрепа на екологично чисти производства.

Мярка 5.2.6.: Осигуряване на постоянен фонд от средства и човешки ресурс за предотвратяване на последствията от природни бедствия.

ПРИОРИТЕТ 5.3.: Намаляване замърсяването на почвите и предприемане на мерки за възстановяване на увредени такива.

Мярка 5.3.1.: Осъществяване на контрол по съхранението и употребата на препарати за третиране на растителните видове.

Мярка 5.3.2.: Предотвратяване на повърхностното замърсяване от строителни, битови отпадъци и предприемане на мерки за опазване на почвите от ерозия.

Мярка 5.3.3.: Саниране на отпадъците чрез изграждане на Б-Б кубове.

ПРИОРИТЕТ 5.4.: Опазване на биологичното и ландшафно разнообразие.

Мярка 5.4.1.: Обновяване и непрекъснато озеленяване на определени зони в населените места.

Мярка 5.4.2.: Изготвяне на програми за пестеливо и разумно използване на природните ресурси.

ЦЕЛ 6: Изграждане на институционална среда, отговаряща на съвременните условия.

ПРИОРИТЕТ 6.1.: Партньорство между институциите, бизнеса, местната власт, неправителствени организации и гражданите за изграждане на съвременен институционален капацитет и сътрудничество.

Мярка 6.1.1.: Непрекъснато повишаване на управленския и административен капацитет на местна администрация, институции и организации.

Мярка 6.1.2.: Повишаване качеството на информационното обслужване.

Мярка 6.1.3.: Координация на дейностите по регионолното развитие между местна власт, институции и организации.

Мярка 6.1.4.: Идентификация и отстраняване на различни проблеми, касаещи съседни общини.

Мярка 6.1.5.: Повишаване качеството на административното обслужване и въвеждане на системата “Обслужване на едно гише”.

ПРИОРИТЕТ 6.2.: Непрекъснато повишаване квалификацията на държавните и общински служители.

Мярка 6.2.1.: Участие и организиране на обучителни програми, семинари и курсове за разработване и управление на европейски проекти.

Мярка 6.2.2.: Организиране и участие в обучения за разработване, актуализиране, ефективно прилагане и изпълнение на Общинските планове за развитие.

Община – Грамада
Индикативна Финансова таблица

Хиляди евро

	мярка		Срок за постигане	Отговорна институция	Необходими средства	Средства местни власти	Държавен бюджет	помощ	други
ЦЕЛ 1: Осигуряване висок жизнен стандарт, високоефективно селско стопанство									
1.1	Подобряване условията и възможностите за развитие на с.ст-во, привличане на инвестиции.				20000		5000	15000	
1.2	Внедряване на високоефективни нови технологии, сортове и породи в с.ст.во и използване на съвременни технологии				10000		1000	9000	
ЦЕЛ 2: Превръщане община Грамада в съвременно и привлекателно място за живот с изградена инфраструктура									
2.1	Развитие на пътната, енергиината и съобщителна инфраструктура				15000	1000	10000		4000
2.2	Подобряване комунално-битовите условия за живот в общината				10000				
ЦЕЛ 3: изграждане на стабилна прогресивно – развиваща се социална инфраструктура									
3.1	Повишаване и стабилизиране				1000	100	400	500	

	трудова заетост								
3.2	Изграждане на високоефективна здравна система				100				100
3.3	Привеждане местната образователна система в съответствие с потребностите на местната икономика				200		200		
3.4	Съхранение и опазване паметниците на културата, историческото и архитектурно наследство и битовите традиции				70			70	
3.5	Рехабилитация на съществуващата и изграждане на нова инфраструктура за активен отдих, туризъм и спорт				100	10	70		20
ЦЕЛ 4: Създаване благоприятни условия за привличане на чуждестранни туристи и развитие на селският туризъм									
4.1	Извършване промоциране на Община – Грамада пред потенциални инвеститори				20	5	10	5	
4.2	Създаване на благоприятни				60			60	

	условия за развитие на селски, риболовен и др. видове туризъм в общ. Грамада								
ЦЕЛ 5: Опазване и подобряване състоянието на околната среда, в съответствие с европейските стандарти									
5.1	Осигуряване на безвредно и безопасно третиране на ТБО				500		200	300	
5.2	Повишаване качеството и осигуряване достатъчно количество питейна вода				300		200	100	
5.3	Намаляване замърсяването на почвите и предприемане на мерки за възстановяването о наувредените				100			100	
5.4	Опазване на биологичното разнообразие				30			30	
ЦЕЛ 6 : Изграждане на институционална среда, отговаряща на съвременните условия									
6.1	Партньорство между институциите, бизнеса, местната власт, НПО и гражданите на съвременен институционален				70		40	20	10

	капацитет и сътрудничество								
6.2	Непрекъснато повишаване квалификацията на държавните и общински служители				30	10	20		

Перспективна програма за реализация на ОПР 2007 – 2013г.

№ по ред	ЦЕЛИ	координатор	Възможни източници за финансиране	Срок за изпълнение	ЕФЕКТ
1.	Ремонт и реконструкция на IV – то класна пътна мрежа: с.Бранковци, с.Водна, с.Тошевци	ГУП	МФ МРРБ	2005-2009	Подобряване връзките между селата; оживяване на икономическите и социални контакти
2.	Реконструкция водопроводна мрежа с.Тошевци, с.Милчина лъка, с.Водна, с.Бранковци, гр.Грамада		РБ СМФ МОСВ	2005-2013	-намаляване загубата на вода; -повишаване качеството на питейната вода
3.	Хидромелиорации, възстановяване напоителни полета гр.Грамада	МЗГ	ДФЗ РБ	2007-2010	Стимулиране развитието на ефективно растениевъдство и зеленчукопроизводство
4.	Подобряване уличната мрежа		САПАРД РБ	2005-2010	Развитие на селските райони; ограничаване на обезлюдяването на общността
5.	Пречиствателна станция отпадни води и канализация		МОСВ	2008-2010	Осигуряване екологично чиста вода
6.	Съдействие за създаване на нови лозови масиви и ягодови насаждения; предоставяне на терени		ДФ ”Земеделие” ДФЗ	2007-2013	Създаване поминък на населението; ограничаване на безработицата
7.	Изграждане на пазар за животни		ДФЗ ОБ	2006-2007	Създаване условия за развитие на животновъдство
8.	Предоставяне на терени и сгради на местни предприемачи за развитие на животновъдството		Местни фирми	2005-2013	Осигуряване на повече селскостопанска продукция
9.	Изграждане на общинско предприятие ВиК		РБ	2007-2008	По-правилна експлоатация на системата. По-малко разходи
10.	Организирано сметосъбиране-техника и съоръжения		МОСВ ОБ	2006-2010	Опазване чистотата на територията
11.	Изграждане туристическа база в общинска		ОБ	2005-2008	Създаване условия за развитие на селския туризъм

	собственост- Божурица				
12.	Възстановяване приподозащитения обект “ Чутурите ”		ПУДОС	2006-2007	Подобряване опазването на природните забележителности
13.	Утвърждаване на среднопрофесионал на паралелка в училище		РБ ОБ	2006	Усвояване на професионални знания и умения. Подготовка на селскостопански кадри.
14.	Възстановяване на спортния обект “ Игрището ”		РБ	2005-2007	Грижа за физическото състояние на младежите и подрастващите
15.	Спортен комплекс-Грамада-доизграждане		ММС РБ	2009-2013	Условия за развитие на спорта и туризма
16.	Междуселищен път: Грамада-Медешевци	ГУП		2007-2010	Условия за развитие на земеделието
17.	Междубщински път IV – то класен, Грамада-община-Макреш	ГУП		2007-2011	Подобряване на транспортната връзка с туристически комплекс “ Магура ”
18.	Санитарне училищна сграда-СОУ “ Хр.Ботев ”			2007-2010	Намаляване разходите за отопление